

LIBERTATEA

Abonament: „Libertatea” cu suplimentele: Lei 50 pe an.
Pentru țărani: „Libertatea” cu „Foaia Inter-
esantă” și „Plugarul Laminat” pe un an 40 Lei;
pe 6 luni 20 Lei, pe 3 luni 10 Lei.
Inserțiunile după înțelegere.

FOAIE PENTRU POPOR

Apare în fiecare Joi.

Director: Pr. IOAN MOȚA

Pentru America: „Libertatea”, „Foaia Inter.” și
„Plugarul Lum.” pe un an 3 dollari. Banii se trimis
la d. John I. Savz, 1. Main Str. Warren, Ohio. Foaia
la Orăștie se dă de știre prin o carte poștală.

Adunările Partidului Național.

La Alba-Iulia. — La Deva.

Adunările vestite de noi în numărul trecut al „Libertății” s'au început cu cea de Duminică trecută dela Alba-Iulia. Și s'au urmat, ceea ce pe când noi încheiam foaia nu știam, — cu a doua, sfințită Mercuri în ziua de Sântămăria mică, la Deva, — iar în 23 Sept. e la Sibiu, și de-acel mai departe în toată țara, precum arătam mai jos.

Aceste adunări au deosebită însemnătate, căci ele lasă să se vadă ca într-o oglindă, ce crede poporul despre stăpânirea de azi, și ele una după alta se încheie cerind ca guvernul de acum, prea coperit de păcatele unor miniștri și a partizanilor lor, și mai ales de neprițeperea lor pentru conducerea treburilor mari, ba nici a celor mici, ale țării, să plece, să lase loc altuia mai de ispravă.

La Alba-Iulia.

Lume multă s'a adunat Duminică trecută la Alba-Iulia. Soliile a zece de comune din jur și din Munții Apuseni, veniseră, cu steaguri și cu veste bună de alipire la partid.

Di Dr. Iuliu Maniu a venit însoțit de prea cinstitul senator al Albei Iulia Andrei Bârseanu, apoi de prea cinstitul și de toți doritul fost înfiș Ministru Dr. Alexandru Vaida-Voevod; de foștii miniștri Dr. Ștefan C. Pop, Mihai Popovici, de deputații Dr. Socol, Dr. Sever Dan, Dr. Nișescu, Iacob Popa, I. Moța, apoi de numeroși foști prefecți, șefi de rezorți și foști deputați, printre cari Dr. Valer Braniște, Dr. Lupaș, Dr. Hațegan, Ion Agârbiceanu și mulți alții.

Lumea a umplut de tot marea sală din Parc și galeria ei, și încă pe alia erau pe-afară, nema încapând. Pentru aceea au trebuit să se pună la cale două adunări, una în sală și alta afară în liber.

In sală

și a sfințit darea de seamă di Dr. Iuliu Maniu, ca deputat al Albei Iulia, dar cuvântul d-sale a fost mai mult pândit și ascultat până departe, ca Președinte al Partidului Național, al cărui cuvânt hotărâtor îl așteptau chiar în cercuri politice foarte înalte. Și di Maniu l'a spus. L'a spus deschis și hotărât și cinstit.

Înfiș a mulțămii alegătorilor săi pentru alipirea călduroasă, chiar sărbătorească ce o arată Partidul Național, apoi a spus că are părerea de rău a nu le putea arăta prea multe lucruri frumoase din viața de obște a țării, ci mai curând altele și altele triste, dure-roase, unele chiar rușoane.

A arătat că în zilele guvernului Vaida, așadar cind Partidul Național avea cuvânt hotărâtor în conducerea treburilor țării, — țara se bucură de multă trecere și în afară, și în lăuntru. Dar acel guvern n'a fost lăsat să-și sfirșească lucrarea începută, iar cei-ce au venit după el su înfundat rău toate treburile.

Noi am lucrat pentru întărirea sufletului național peste toată țara, guvernul de acum nu face decât să învrăjbească pe toți. — Fără de celșenii de alt nesam are o sfințită care nu oprește deloc vaza statului în ochii lor, ci o scade în chip îngrozitor! — Alegerile se fac ca în codru, cu furături de voturi a unor comune întregi, dacă e ca să fie scos cu puterea omul stăpânit. — Treburile economice ale țării le-a condus așa de bine, încit suntem cu țara pe marginea unei prăpastii fără fund, — căci guvernul nu a făcut nimic pentru binele de obște ci totul pentru scopuri de-ale persoanelor ce se gudură pe lângă el. — Cit privește cinstea legilor și moralitatea (curățenia moravurilor), acestea lipsesc cu totul din ce face. Îl prinzi pe un ministru cu fapte rele, vine capul ministrilor di Averescu, și îl coperie cu numele său, cu trupul său!...

— În sfatul țării s'a purtat cu deputații, ca cu birșii săi. De aceea noi, deputații naționali și soșii noștri, am trebuit să părăsim acest sfat al țării și să cerem celor în drept, să dea alt guvern și alt sfat al țării, alt parlament.

— În ce privește viitorul, Partidul Național crede, că numai un guvern nou, nu mai mult al unui partid, ci stând din frunțașii tuturor partidelor, din ce au ele mai bun, — mai poate nădărdi să conducă țara. Noi vedem că singuri n'am putea cărmui țara, dar nici alt partid, ori-care ar fi el, n'o poate! Numai un guvern care să stea din frunțașii tuturor partidelor, așadar cunoscând păsurile tuturor, un guvern de concentrare, mai poate avea nădejde de sprijinul țării.

Dar acest guvern ieșit din o colaborare (împreună-lucrare) a mai multor partide, numai așa poate avea sprijinul partidului național, dacă la temelțiile sale are, ca crezul său, ca evanghelle a sa, sfințe odevărat naționale și democratice (larg iubitoare de popor și lucrând spre binele lui) Moravurile învechite, lăcomiile, înfundarea partizanilor cu tot felul de bunătăți (favorurile), trebuie să înceteze!

Noul guvern al unei astfel de colaborări, trebuie să facă îndată legile

mari, cari să dea Constituția largă a țării mărite; apoi munca pentru unificarea sufletească, care însă nu poate fi condusă în Ardeal decât prin oameni ce cunosc viața și împrejurările dela noi.

Partidul național va stă și mai departe în slujba democrației celei adevărate și luminate, făcând tot ce va avea de făcut, spre binele întregului popor și spre ușurarea soșii lui.

Acestea le cere partidul național. Pe acestea le cere viitorului guvern. Fără de acestea el nu poate conlucra cu nimenea!

Cuvintele dlui Maniu au fost viu coperite de aplauze (bateri în palme).

— A mai vorbit apoi di senator Bârseanu, di Alexandru Vaida, iar Mihai Popovici a celit hotărârea ce să se iee. S'a primit întocmai.

Afară

Alți rând de vorbitori insuflețeau mulțimea. Aci au vorbit dnii Ion Agârbiceanu, cunoscutul scriitor ardelen. fost deputat; apoi di Mihai Popovici, fost ministru, Dr. Ștefan C. Pop, fost ministru, deputatul Ioan Moța, și, la urmă di Dr. Iuliu Maniu a spus și mulțimii de afară câteva cuvinte ce le-au plăcut mult.

Hotărârea cere îndăturarea guvernului și aducerea la cărmă a altuia, care stând din frunțașii tuturor partidelor ce vor ieși din alegeri libere, curate, mulțămind astfel pe toate partidele, să poată face rândul în țară, aducând stări mai bune ca cele de azi.

A fost o adunare foarte bine izbutită și care a avut răsunet mare și la Bucureștii.

Adunarea dela Deva.

A doua adunare a Partidului Național, a avut loc Mercuri (21 Sept.) la Deva. A fost peste așteptare de bine reușită. Deși s'a aflat de ea abia cu 2 zile înainte, au venit în număr frumos credincioși de al partidului din toate părțile județului: Dela Iliia, dela Hunedoara, dela Săcămbu, dela Cugir, dela Orăștie, dela Petroșeni, dela Ormîndea, ca puncte îndepărtate, iar din comunele învecinate cu atât mai vitros. Organizatorii adunării (punătorii ei la cale) au cerut prefecturei să dea și pentru adunarea Partidului Național sala casei județene (a Comitatului), căci de pe balconul acesteia se poate vorbi mai bine poporului din fața casei, — așa cum s'a dat și pentru adunarea generalului Averescu. Dar pentru di Dr. Vaida și ceilalți frunțași al partidului național, nu s'a dat sala cu balconul... Așa adunarea s'a ținut în piață. A fost lume multă, ca la 1500-2000 de oameni.

Dragostea și dorul de a vedea și a ascultă pe un bărbat ca Dr. Alexandru Vaida-Voevod, fost cel dintli prim-ministru parlamentar al României întregite (adeacă cel dintli ministru-președinte ales de cel dintli parlament (sfat al țării) României întregite), — a adus țărani și cărturari din Hondol, Nojag, Hărău, Chimindia, Șoimuș, Vălișoara, Băița, Brad, și alte comune de peste Murăș, apoi de dincoace de Murăș din Sintoalma au venit țărani cu steagul lor tricolor și cu muzica; din Simeria, dela Hunedoara numeroși intelectuali și muncitori și țărani; în frumos convoiu au venit apoi țărani și muncitori dela fabrica din Cugir, în frunte cu zelosul lor conducător Cigăreanu, cu preoții Migia și Crișan, apoi din Romos cu părintele Basarabă, din Hărău cu părintele Tilicea; țărani și muncitori dela Petroșeni și o frumoasă delegație (solie) dela Lonia cu minunatul steag național al Sindicatului național de acolo, al cărui naș e di Dr. Alexandru Vaida.

Eră o deosebită plăcere pentru sufletele noastre naționale să vedem printre mulțimea din popor, cetele de muncitori dela Lonia, Petroșeni, Hunedoara, Simeria și Cugir, înfrății cu țărani în același partid care tuturor de-opotrivă ocrotitor și sprijinitor le e și le va fi.

— Deschizându-se adunarea la ora 11 nainte de prinz, cel dintli a luat cuvântul di Dr. Alexandru Vaida-Voevod, primit cu însuflețire și aclamări vii de adunare. D-sa a arătat cu ce nădejdi mari am hotărât noi în Alba-Iulia la 1 Dec. 1918 alipirea Ardealului cu România, și pe ce cale bună porniseră lucrurile în zilele guvernului condus de dsa și de frații Basarabeni, Bucovineni și partidele democratice din vechiul Regat, — și în ce înfundătură a ajuns țara azi, condusă de oameni ce s'au imbulzit la putere, fără a avea priceperea de lipsă pentru lucrul mare care e conducerea unei țări! Arată că ieșirea din acest hal stă numai în aducerea unui guvern de concentrare, stînd din oamenii luminați ai tuturor partidelor, care să zmulgă țara de pe drumul nomolos, întinat și prăpăstios pe care a trîit'o guvernul generalului Averescu, și s'o îndrume pe calea cea sănătoasă, care să aducă mulțumirea tuturor! — Vorbitorul a fost viu aplaudat și aclamat.

Au vorbit apoi dnii: Dr. Aurel Vlad, Dr. Valeriu Braniște, părintele Ioan Moța, pâr. Izidor Saturn, deputat I. Meteș și conducătorul soliei muncitorilor din Lonia și di Simu al soliei din Petroșeni.

Au fost ascultați cu plăcere.

Di Dr. S. Câmpăian, avocat Deva, a celit Hotărârea care să se iee în adunare. S'a luat tot în înțelesul celei dela Alba-Iulia.

De încheiere muzica fabricii din Cugir a cântat imnul național »Trăiască Regele» ascultat de toți cu

capetele descoperite. Apoi lumea s'a risipit în liniște.

În 23 Sept. e adunare la Sibiu, în 25 la Timișoara și Săn-Miclăuș, în 27 Sept. la Lugoj și Oravița, în 1 Octombrie la Turda, în 2 Oct. la Cluj, în 4 Oct. la Bistrița, în 7 Oct. la Dej și 10 Oct. la Oradea-mare.

Peste tot locul va merge ori di Valda, ori di Iuliu Maniu, ori amindoi. Poporul nostru să meargă în număr mare la adunările acestea, — căci ele sunt hotărâtoare pentru întoarcerea spre bine a lucrurilor în țara noastră! Ele sunt vii urmări ale Bucureștilor!

UNELE—ALTELE

Congres preoțesc la Chișinău.

În vechiul Regat era obiceiul să se ține din vreme în vreme, o dată într'un an, un congres al preoților din țară, în care ei să chibzuiască asupra sorții lor și să cerce a și-o îmbunătăți. Congresele s'au dovedit de îndoit folos, și moral și material. Din mijlocul lor au pornit îndemnuri, îndrumări, ajutoării, cari se înalte prestigiul (bună vază) a preoțimei, care era (ba mai e) cam neluată în seamă în vechiul Regat.

De data asta preoțimea ortodoxă a hotărât să-și țină congresul la Chișinău, în Basarabia, ca acolo, venind în atingere mai simțită cu preoțimea Basarabiei, să ajute la o cât mai strânsă apropiere și unire sufletească între preoțimea de acolo și cea din restul țării, iar prin asta la întărirea unirii sufletești dintre provincia întoarsă la țara-mamă și vechea țară.

Congresul are loc la 5, 6, 7 Oct.

Vestindu-ne despre acest Congres, părintele Ioan Pr. *Tincoca*, Econom (protopop) la Iași, ne spune, că tocmai pentru aceasta, Congresul dela Chișinău are o mare chemare, și ar fi o dezertare (fugă) dela datorie din partea preoțimei, dacă nu ar lua parte în număr cât mai mare la el, — pentru că prin venirea în atingere cu frații basarabeni, și prin sfaturile ce vor avea loc, prin luminile lor să vie în ajutorul căerurilor conducătoare bisericesti, în munca lor pentru deplina unificare a bisericeii din toată țara.

Părintele *Tincoca*, unul din bunii cunoscători ai stărilor din Basarabia, căci a fost ajutor un an și jumătate, Preasfințitului Episcop Nicodim pe cînd ținea locul de Arhiepiscop al Basarabiei, — face caldă chemare către preoții ortodocși din toată țara, ba și către profesorii de Religie, ca să iee parte la Congresul dela Chișinău.

Ne alăturăm chemării dsale stăruind pe lângă preoții noștri, a-i da ascultare și împlinire.

Datoria României către America.

O dare de seamă a ministeriului de finanțe american, arată care stat european cu cât e dator azi Americii, ca împrumut primit în război.

România e datoare Americii 13 milioane dollari din cari 5 milioane are să le plătească în lunie 1922, 5 milioane în lunie 1923 și 3 mil. în lunie 1924.

După prețul de azi al dollarului (80 Lei un dollar), România e datoare Americii 1040 milioane Lei, — sau: peste un miliard de Lei.

Din Basarabia.

Două răspunsuri, la o știre tipărită de noi.

Răspunsurile sunt îmbucurătoare.

În Nr. 36 al „*Libertății*” am scris (la Noutăți), vorbind de școala militară, din Chișinău, că poporul de acolo e prea strein față de acea școală, încât, pentru ca să se întregească numărul elevilor de căi are nevoie, trebuie să i-se trimită elevi din vechiul Regat, — pentru-că „poporul acolo e și acum atât de strein față de noua stăpânire”...

La aceste păreri ale noastre, întemelte pe cele ce ni-le spune un părinte cu băiat dus la o școală militară, primim două răspunsuri din Chișinău, unul dela Comandantul școlii militare, altul dela un cărturar fruntaș ce trăește în acel oraș. Iată-le, date în părțile lor de frunte:

I.

Di Colonel M. *Hristescu*, comandantul Liceului Militar din Chișinău, ne spune, printre altele:

Asifel de știri nefiind în folosul întăririi noastre sufletești, îmi fac o datorie și o plăcere, trimițându-vă rândurile de mai jos, cari cuprind istoricul adevărat al dezvoltării acestui Liceu, cu arătarea părții ce au luat și o iau Basarabeni în dezvoltarea lui, aici în partea cea mai instrăinată a României.

Prețuind noi mult chemarea covârșitoare din punct de vedere cultural, pe care ar putea-o îndeplini Liceele Militare, s'a hotărât în toamna anului 1919 înființarea de asifel de Licee în cele mai instrăinate părți ale ținuturilor alipite la Târgul-Murăș (în Săculme) și la Chișinău, orașul așa de puțin românesc.

Timp de opt zile a ținut examen în orașul Chișinău o comisiune sub presidenția răposatului Colonel Genuneanu, fost comandant al Liceului Militar dela Mănăstirea Dealului. Cu toate măsurile de înștiințare luate, nu s'au înființat la examen decât 30-40 tineri basarabeni. Pricina pentru noi era lesne de înțeles: biata populațiune basarabeană, care simțise 106 ani toate asprimile unei domnii atreline, fiind mereu îndepărtată dela ori-ce mișcare culturală, nu putea privi cu încredere un asemenea așezămint, care în vremea Rușilor, nu primea decât pe fiii unor anumite clase sociale.

„Mujicul” (țăranel) român, nu avea ce căuta în cele câteva școli militare (Cadetchi Corpus) lângă copiii nobililor Ruși, sau ai cătorva Români inabilași (nemești), cari îndeplineau tristă slujbă de coadă de topor.

Dacă mai adăugăm și faptul că, în toamna lui 1919, parte din populațiunea basarabeană privea încă cu un ochiu la Prut și cu altul la Nistru, atunci putem înțelege ușor, de ce n'au putut reuși în acel întâi examen decât 15 elevi basarabeni, cu toate înlesnirile făcute. Cinci din acești elevi (basarabeni) au fost împărțiți la Liceul Militar, ce urmă să ia ființă în orașul Chișinău.

Cum Liceul trebuia să începă a lucra chiar din acea toamnă, s'a înființat Clasa I și a V-a cu elevi reușiți la celelalte Licee Militare din țară.

Stabilindu-mă în Chișinău, dându-mi seama de starea Liceului și de neajunsul că aveam numai 5 elevi basarabeni în această școală,

am cerut și ministerul de Război mi-a dat încă 15 burse (stipendii) numai pentru tineri basarabeni.

Timp de 20 zile am făcut cea mai înfățișată înștiințare în toată țara, și la examenul local ce s'a ținut la 20 Noiembrie, din numărul îndestulților de tineri ce s'au înștiințat, am putut întregi cele 15 locuri cu burse. Și așa anul școlar 1919-20 s'a urmat cu 120 elevi, dintre cari 20 basarabeni.

Munca săvârșită de Liceu în înființarea lui an de viață, cu producții de tot felul culturale, muzicale și de sport, și mai ales roadele frumoase culese la încheierea anului, au câștigat dreptul la viață Liceului, care ajunge a fi un însemnat instrument de cultură românească. Vestea lui se răspândește în toată Basarabia ca și în restul țării, câștigând ce era mai scump și mai de lăpsă: încrederea tuturor.

Ca urmare, la examenul de intrare pentru anul școlar 1920-21 s'au înființat 180 basarabeni din cei 450 candidați (doritori de a fi primiți), pentru 81 locuri în școală. Au fost primiți 30 elevi din vechiul regat și 51 din Basarabia.

Anul școlar 1920-1921 s'a urmat asifel cu 240 elevi dintre cari 75 Basarabeni. În cursul anului, Liceul a urmat pe calea frumos începută: și a organizat un frumos câmp de sporturi și și a încheiat lucrarea cu o folositoare excursie școlară de-alungul Nistrului și în partea de sud (de miazăzi) a Basarabiei, vizitând cetatea Tighina și Cetatea albă, dând 4 reprezentații artistico-muzicale-sportive și ducând până în colțurile cele mai îndepărtate ale Basarabiei de sud (Romanofca, Basarebasca, Șaba, Bugas) în mijlocul populațiunilor sătești atât românești cât și rusești, franceze și ovreești, doina și scumpul grai românesc.

Pentru anul în curs 1921-1922 au reușit la examenul depus un număr de 16 Basarabeni, iar în dorința mare pe care deregătorile noastre militare o au, de a primi în această școală cât mai mulți copii basarabeni, se țin la 20 Septembrie un nou examen pentru încă 20 burse (stipendii, ajutoare) date numai Basarabenilor.

Și așa, Liceul Militar „Regele Ferdinand I” din Chișinău, își va urma al treilea an de viață cu 240 elevi, dintre cari 110 Basarabeni.

Acesta este adevărul ca privire la starea acestei frumoase școli și dacă până azi nu avem fericirea de a fi putut ocroti sub acoperișul ei, un număr și mai mare de copii Basarabeni, aceasta se datorște în cea mai mare parte unor pricini streine de Liceu și de autoritățile militare, dar mai ales faptului, că noi... nu am găsit aci acea largă ospitalitate (primire) de care s'au bucurat în Transilvania camarazii noștri, cărora li s'au pus la îndemână cele mai mari clădiri pentru liceele militare. Liceul Militar „Regele Ferdinand I.” până acum n'are casa sa, ci stă cu chirie într'un fost gimnaziu nepotrivit.

Col. M. *Hristescu*

II

Iar di inginer silvic *Stefan D Spătaru* ne scrie privitor la poporul de acolo și starea lui sufletească:

„Trebuie făcută o deosebire între locuitorii Basarabiei: Una sunt satele, unde locuiește cu adevărat poporul, și alia orașele, năpădite de streini în cei 106 ani cât au fost ale lor.

Poporul din Basarabia nu-i strein față de stăpânirea cea nouă, ori-câte greșeli s'ar face, unele de neîncunglurat.

Din potrivă, țăranii, adecă poporul, care nu știe altă limbă decât cea „moldovenească” (cum îi zic ei limbă românești), și nici altă credință de patrice nu au decât cea strămoșească, — sunt fericiti că au istrat iară în casa părințească, sunt stăpâni în țara lor, și s'au bucurat că nu-și mai strâmbă limba învățând, siliiți, la oaste graiul streinului. Țărarii își și arată această stare a sufletului lor la ori-ce prilej.

Așadar nu trebuiesc mestecați „târgovești” (oamenii din „târguri”, orașe), cu cele 2 milioane de țărani cu inimă curale.

Orașele (târgurile)? Aci se schimbă lucrul. Munca de rusificare a pornit dela târguri (din orașe), unde se aduceau ca slujbași tot ce avea mai rău habotnicia rusească. Nici un român cu carte nu putea rămânea în Basarabia, ci el era ademenit cu slujbe și aruncați te miri unde prin adincul Rusiei.

Iaca de ce orașele le am găsit instrăinate. Acestea da, sunt streine față de stăpânirea românească, care totuși îi suferă aci, fără a face deosebire între naște și naște, cum o făceau Rușii lor.

Pentru țărani însă n'avem decât cuvinte bune, bun fiind ei, ceea-ce dovedesc și cu faptul, că mulțime de plugari basarabeni cari fusaseră trimiși ca coloniști prin Siberia, Caucaz, — se întorc iară în patrie, lăsându-și pe-acolo tot ce au muncit și agonisit în 20-30 de ani, numai să fie „acasă d'amu” (acasă de-acum încolo)...

Am tipărit cu multă plăcere, cu bucurie chiar, aceste știri din Basarabia. Și dorim se auzim mereu de bine, de tot mai bine!

Vorbim de pace și pregătim arme noi

— Uu tun și un pistol —

Din America s'a dat știrea, că un inginer de acolo a fabricat o bombă de tun, de 2000 de tone de greutate, încărcată cu 1200 kilograme de dinamită. Unde va cădea asta în mijlocul unei oraș, și-l rade aproape întreg de pe fața pământului! E tot ce se poate închipui mai deosebit.

Iar mai nou vine știrea, că un armurier (fabricant de arme) a înșcodit un fel de pistol, care e mai strănuic ca o mitralieră! Îl ține în mână și de butucul lui plin de gloanțe alărnă o bandă de cărușe (cureți cu gloanțe puse la rând) și e destul să apeși pe un trăgaci și unealta blăstămată începe a scuipa foc cu o țușală de neînchipuit într'o minută ea azvârte asupra țintei ce i-ai dat'o mie de gloanțe. Și le aruncă așa răsplate, cum se proacă apa din gura unei țepi de pompieri (focari), așa că petecul de loc asupra căruia se vară ploaia de gloanțe, va fi tot ciur și nici o ființă ce se va afla pe acel loc, nu va scăpa cu viață.

Se pare că oamenii își folosesc toată puterea de înșcodire a minții lor, numai spre rău: cum să nimicească pe deaproapele, nu cum să ajutore.

După toate semnele războiului viitor, are să fie așa fel, încât graziul războiului prin care abia trecu lumea, să pară numai o jucărie de copii pe lângă acele.

Nu-i pace!

Intre Turci și Greci

Războiul mai urmează. Dar pentru Greci, după ce ajunseseră până sub Angora (capitala Turciei în Asia) și a întors norocul. Acum îi bat Turcii pe ei și Grecii sunt tot în retragere de-o săptămână.

Multă stricăciune

Făcându-se cercetări asupra înșelăciunii cu banii dela primăria orașului Târgu Mureș, — s'au descoperit și altele, cari izbutiseră să scăpaseră.

Anume la Directoratul de Interne din Cluj, s'a aflat, că a fost plătită o sumă de 113.000 Lei unei tipografii, pentru tipărituri pe care acea tipografie nu le-a dat nici odată acelui Directorat. S'a dus numai tipograful, s'a înțeles cu slujbașul păcătos, acesta i-a trecut chitanța în scoțile Directoratului, au împărțit banii, dar tipăriturile ca în palmă!

Pe jupânul tipograf îl cheamă Ladislau Bergman, evreu dela tipografia zisă „Cultura”. Adecă duhul rău tot prin ei vine și se vâra între oamenii noștri slabi. Caută numai bine unde auzi de rele, și vei găsi fidanul care s-a dus să ispitească cu duh de diavol, și dacă cel ispitit a fost om slab, a căzut în cursă. Și spol stricăciunea a trecut dela unul la altul.

A doua tipografie care a făcut mișelțe la fel, e a Sașilor Krafft-Drottler, Filiala din Cluj.

La Directoratul de Interne din Cluj au fost aflați mestecași în astfel de lucruri de nimic, vre-o 12 slujbași.

Și acum o aducere aminte.

Când Conziliul Dirigent conducea trebile și slujbele țării, și avea slujbași nou puși, pe care n'au văzuse vreme a-l cunoaște, s'au găsit și printre acela unii nesocotiți, cari să facă răulăși, să cadă în ispite, mai ales că ispitele erau și mai numeroase ca astăzi.

Vă aduceți aminte ce furtună ridicară potrivnicii politici și partidului național asupra Conziliului Dirigent pentru răufășiile unor slujbași ai lui! Trântiră însuși Partidul la alegeri.

Acum avem păcătoasele înșelăciuni dela Târgu-Mureș și de a-lucea în legătură cu Directoratul din Cluj.

Dar partidele potrivnice celor acum la putere, nu s'au pus să ridice furtuna nebună asupra tuturor ocârmurilor de azi, ci cer numai pedepșirea vinovașilor. Așa e și drept.

NOUȚĂȚI

Liceul A. Vlaicu, la casa lui Aurel Vlaicu... O excursiune cu frumos rost a făcut Liceul „A. Vlaicu” din Orăștie, Mercuri (Sântămăria mică) în comuna Binjiși, satul nașterii lui Aurel Vlaicu. Dimineața pe la 6 au plecat toți elevii și clevele, conduși de profesorii lor și de directorul Liceului, cu muzica militară în frunte, la gară. Imediat după muzică mergea ceata „Cercetașilor” din Cohorta ce poartă tot numele „A. Vlaicu”, în simpatica lor uniformă, apoi ceilalți elevi, mici și mari, cu saci de excursiune în spate ori cu strășuca românească în mână sau prinsă pe umăr.

La gară îi aștepta un tren care i-a dus până la Binjiși. Dela cantonul (halta) Binjiși, au intrat în comună,

mergând spre casa părintească alui Aurel Vlaicu.

Aci au intrat cu toții, urmași de tot poporul din comună și de foarte mulți veniți din satele vecine, — în grădina umbroasă a casel Vlaicu.

Aci s'a slujit sfânta liturgie și parastas sub cerul liber, pentru sufletul fiului ales al comunei, care a fost A. Vlaicu, patronul Liceului. Era de față foarte mult popor din loc și din comunele vecine. A vorbit foarte frumos dl profesor Stanciu despre A. Vlaicu. După parastas, corul a cântat cântări potrivite, înălțătoare de suflete, elevii au declamat poezii despre A. Vlaicu. A fost o frumoasă sărbătorire a scumpului fiu al comunei.

După sărbare, elevii au defilat pe dinaintea adinc înduioșatei mame, care ținea în brațe frumosul chip alui Aurel, dăruit ei de Liceu și buchetele de flori ce i-s'au dus.

Apoi tineretul a încins horă, cu toți profesorii între ei, și și-au petrecut frumos și cuviincios, până la ora 4 când a venit la tren.

Toți își arătau dorința, ca astfel ieșiri între popor să fie cit mai dese.

E iarăși o faptă frumoasă pe care o scoatem cu bucurie la iveală, din lucrarea liceului nostru de aici.

Sindicatul Național Român Muncitoresc din Hunedoara invită la marea serbare ce va avea loc în ziua de 25 Septembrie 1921, cu ocazia sfîntirii drapelului tricolor a Sindicatului.

Membrii se vor adună în curtea Fabricii, de unde la ora 9 și jum. e plecarea la biserică cu drapelul însoțit de membrii sindicatului.

Sfîntirea va fi în piața Libertății, cu cuvânt rostit de președintele Sindicatului, apoi cântarea Imnului Regel; Baterea cuelor și Hora Unirei în jurul drapelului. La Casina funcționarilor fabricii se va lua masa. Aci cuvântări din partea celor ce participă.

Seara plesă teatrală urmată de joc.

Congresul național bisericesc al bisericii gr.-or. române din Transilvania, Bănat și Crișana, este conchemat la Sibiu pe ziua de 1/14 Octombrie a. c.

Case de cetire s'au înființat la 11 Septembrie în fruntea comună Satulung din județul Brașov, una la „Biserica nouă” sub conducerea dlui preot Zenovie Popovici și alta la Biserica veche sub conducerea preotului Leucă. Fericim pe Românii din Satulung pentru bunul lor gând.

O întîmpinare. În numărul 36 al „Libertății” am dat altă gazetă știrea că dl Al. Comșia f. primar la Făgăraș a fost înlăturat din slujbă, pentru nerânduși la împărțirea hranelor de comisia de aprovizionare a județului.

Dl Al. Comșia ne trimite o întîmpinare în care, spune, că știrea e neadevărată, căci dsa a avut totdeauna purtări bune ca și sub dominația maghiară, și a fost chiar lăudat pentru asea purtare a sa. Spune că acum a căzut jertfa unor răutăcioși, pentru că o de altă credință politică decât ei. Spune că numai acela îi e „păratul”, că nu se ține de ceata avorescană de acolo. Dar nu poate. Căci îl leagă de partidul Național un șir întreg de aduceri aminte prețioase și robie de vreo 2 ani. Spune că întâmplarea a fost dusă naînța tribunalului și tribunalul l'a aflat novinovat. Numai răutatea a dus la foi aceste învinuiri împozite.

Grevă tipografică în Sibiu. Intre colegătorii tipografi și proprietarii din Sibiu, ivindu-se neînțelegeri pentru plată, — lucrătorii tipografi au hotărât grevă (incetarea lucrului) până n'o fi înțelegere. De Luni, 19 Sept. ei sunt în grevă.

Pe unguiri îi mănăcă pielea.

În Bratislava (Pojon, care azi se ține de Cehoslovăcia), s'a descoperit, ca la noi o jeshătură a Ungurilor împotriva bunei paze a statului ceh. Indată cei descoperiți au fost puși în lanțuri grele și trimiși la Praga în temnițele cele mari.

Pe Unguri acum i apucă „vitejia”, după ce și-au dat țara de mal. O plătesc însă scump.

Arsenie Vlaicu, fostul director al Școalelor Reale din Brașov, e desvălit în „Gazeta Transilvaniei” dela 18 Sept. că ce a făcut în zilele grele pentru neam când Românii fiind respinși (în 1916) Brașovul și o parte a țării a căzut sub ocupațiunea armatelor germano-maghiare.

Arsenie Vlaicu s'a făcut atunci sub scutul Nemților, stăpân pe „Gazeta Transilvaniei” și scria în ea cele mai păcătoase ocări la fața armatei române și proslăviri la adresa cotropitorilor, bucurându-se de ori-ce călcare sub picioare a țării! Despre intrarea întâi a armatei române scria: nenorocita navală dușmană română”, „năvala perfidă (vicleană necredincioasă)”, se bucură de „izgonirea de către armatele noastre (germano-maghiare) a dușmanilor fără inimă”, adecă a Românilor; lovitura ce a primit-o, pe-o clipă, dela dușmani, spunea că a fost vrednică prin perfidia (necredința păcătoasă) și nesocotința Capului statului (a Regelui) și a bărbatilor săi politici venali (cumpărași de cineva) și ușuratici”...

Despre Kaizerul a scris, la ziua lui, un articol, ca despre un Arhanghel mântuitor. Nu mai găsește cuvinte cu cari să l lingusească, să-i lingă la bele, și să-l socotească de ingerul mântuitor al omenimii...

Sunt date chipuri (fotografii) de pe scrisorile lui, ca să nu le poată tăgădui.

E o dovadă zdrobitoare, că până la ce nemernicie s'au scufundat anumiți oameni, Români netrebnici, în zilele cele mai amare ale neamului, în slugărnicia lor față de dușmanii neamului, nostru și a Țării Românești.

Nu-l iertat să i uităm așa ușor și să-i lăsăm să se cocoteze acum tot în fruntea trebilor.

Cât plătești la poștă în Rusia? Ca în povești. Pentru o carte poștală (corespondență) trimisă în același oraș cu tine, plătești 100 ruble (o rublă era în vremurile bune 2 Lei 40 bani); pentru scrisoare ce merge în alt loc, 250 ruble; pentru scrisoare recomandată (care e asigurată că nu se va perde), se iau 1000 de ruble.

Cine știe.

ceva despre Niculaie lui Ioan Blaj din Sebeșul-Săsesc, ulița Popilor, dus cu Regimentul 64 Inf din Orăștie în 1914, la război, să scrie la subscrierul:

Dentist Dr. S. Seidner — Plombe. — Scoatere de dinți, fără dureri. — Punere de danturi.

Niculaie Berghian în ulița Lungă 60. Cel căutat n'a dat nici un semn de viață, n'a scris nici o scrisoare părinților, de cum a plecat. De aceia se face întrebare pe calea aceasta.

Grozava faptă a unui ofiter nebun de dragoste.

„Vitorul” dela 5 Sept. descrie următoarea întâmplare fioroasă săvârșită de un ofiter îndrăgostit la nebunte de o fată, care avea să se mărite ca mână.

Iată întâmplarea:

Sublocotenentul Șerban Marin, dela arsenalul armatei, iubea la nebunie pe dșoara Maria Trănculescu, în etate de 21 de ani. Această dragoste nu avea întrinsa nimic vinovat, dșoara Maria Trănculescu fiind o fată cinstită. Ofiterul o iubea și jurase s'o ia cu ori-ce chip în căsătorie. Familia fetei însă s'a împotrivit.

Familia Trănculescu a fost dela început, la poriva unei căsătorii, între Maria și Șerban, și a pus la cale o căsătorie cu un altul, deși fata se pare că ar fi înclinat tot către iubitul ei dinfă. Lui Șerban însă i-s'a părut că și Maria este în poriva lui și s'a hotărât să și răsbune.

Zilele acestea Șerban a pândit pe Maria, și, întâlnindu-o i-a zis:

„E adevărat că te măriși, Mărioară?”

„Da, este adevărat, a răspuns sfloasă fata.

„Să nu faci una ca asta la zis ofiterul.

„Toate lucrurile sunt pregătite, și nu mai am încotr'o: Duminică urmează să ne cununăm.

„Această căsătorie n'are să se facă! a răspuns Șerban. — Voi sfărâma totul!”

Șerban Marin s'a hotărât să sfărâme locuința aceleia pe care o îndrăgea de acum fără nădejde.

„Voi sfărâma totul!” și-a zis el.

A luat o bombă cu fitil, a învelit-o într'un șervet (ștergar mic de masă) a mai luat o cutie de chibrituri și a pornit în spre locuința familiei Trănculescu.

— Ajuns sara târziu în strada Zsharescu Nr. 15 la casa lor, Șerban a făcut o spărtură în geamul (fereastra) dela camera (odaia) Mariei, care dormea nevinovată, fără să bănuiască primejdia care o pândea și nenorocirea ce avea s'o lovească.

Prin spărtură a vârat bomba în casă dupăce a aprins-o, — apoi a luat-o la fugă.

Un unchi al fetei, Gheorghe Soflete, auzind un zgomot ciudat, a intrat în camera Mariei.

Văzând pe jos un fel de mingie (loptă) ciudată, care se mișcă singură și scântela — era fitilul adecă sfoara pe care merge focul la bombă de-o aprinde — a luat-o și a aruncat-o pe geam (pe fereastră). În clipa aceea bomba a făcut explozie (a lustr foc).

Schjele s'au întors în casă rânind greu pe cele patru persoane care se aflau acolo și dărâmand casa.

Au fost răniți greu:

Marla Trănculescu, de 21 de ani, fata care e pricina intregii nenorociri.

Elena Trănculescu, mama sa, in etate de 50 de ani.

Gheorghe Soflete, cel care a scos bomba din casa, ferindu-o de o nenorocire si mai mare.

Ana Soflete, soția acestuia din urmă, de 40 de ani.

La fața locului a sosit dl judecător de instrucție Niculescu Balintin. Anibal Stoenscu, directorul poliției și inspectorul Angheliescu.

Cei răniți au fost duși la spitalul Colțea.

Starea tuturor răniților este foarte gravă!

Îndată s'au luat mărturiile vecinilor Nae Dumitrescu, Gheorghe Tănăsescu și Enache Ionescu.

Toți au spus că au văzut pe sublocotenentul Șerban fugind după ce făcuse isprava.

Poliția a pus mâna pe Șerban și l'a dat comendurii pieței, din ordinul dlui general Boboc.

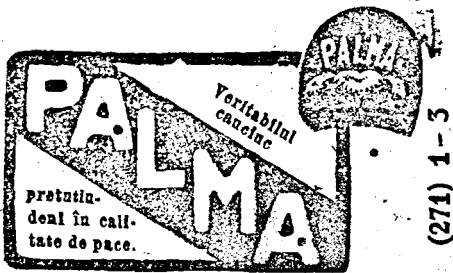
Intrebat asupra pricinii care la îndemnat să comită acest lucru, Șerban n'a voit să recunoască faptul, tăgăduind că el ar fi aruncat bomba.

Poșta Redacției.

Dlul N. Gr. Coman, în Padina (jud. Buzeu). Da. Bani au sosit, mulțămim. Foile vi-se trimit regulat.

D-sale Ilie S. în R-gani. Nu spui la ce fel de lucru vă pricepeți? Pe aici ar fi la tăiat de păduri. De voiți, ne scrieți și intervenim să vă chema.

D-sale Petru Răduțiu, în Malancrav. De aici foile vi-se trimit regulat. Adresa e tipărită și-i bună. Ne miră de ce n'o primiți. Arătați-ne o numărul vă lipsesc, ca să vi-i trimitem de nou.

Direcțiunea Generală a Regiei Monopolurilor Statului.

Publicațiune.

Se publică spre cunoștința generală, că în ziua de 8 Octomvrie a. c. ora 11 a. m. se va ține alături la Direcțiunea Generală a Regiei Monopolurilor Statului din București (Calea Victoriei Nr. 127), cât și la Direcțiunile Regionale ale Regiei Monopolurilor Statului din Cluj și Iași, licitațiune publică, cu oferte închise, pentru exportarea a 50.000 tone (5000 vagoane) sare în bolovan (drob) dela salinile din Transilvania, în următoarele condițiuni:

1. Se vor lua în considerație numai ofertele pentru o cantitate de cel puțin 100 tone (10 vagoane).

2. Cantitatea minimă lunară pe care Regia o va preda este 10 la sută din cantitatea adjudecată fiecărui ofertant. Dacă Regia va fi în măsură să expedieze o cantitate mai mare, adjudecătorii sunt obligați a exporta lunar până la maximum 30 la sută din cantitatea adjudecată.

3. Predarea sărei se va face franco pe vagon la punctele de graniță care se vor indica de adjudecătorii.

4. Taxele de transport pe C. F. R. dela Saline până la punctele de frontieră, precum și taxele vamale și de comision, cad în sarcina Regiei.

5. Transportul eventual pe Dunăre al sărei adjudecate, se va face numai cu vasele Direcțiunii Navigațiunii Fluviale Române.

6. Costul sărei se va achita cu anticipație la una din Casterille Regiei pentru cel puțin 50 tone.

7. Ofertele vor fi însoțite de o garanție de 5% din valoarea sărei, în numărare sau efecte publice admise de Casele Statului, corespunzătoare prețului oferit și cantității pentru care se prezintă oferta.

(272) 1-3

Anunț de licitație.

Comuna bis. ort. rom. din Uroș și Cărpiniș dă în arândă, prin licitație publică, băile de piatră aflătoare în holarul acestor comune, pe 3 ani, cu începere din 2 Octomvrie 1921.

Licitația se va ține în 2 Octomvrie a. c. orele 11 a. m. în localul oficiului parohial.

Prețul de strigare e 1000 Lei pentru băile din Uroș și 600 Lei pentru cele din Cărpiniș, ca arândă anuală.

Arândătorii va avea se facă un monument eroilor din comună. Celelalte condiții se află la oficiul parohial din Uroș, în orele oficinoase.

Uroș, la 12 Sept. 1921.

Valeriu Goron,

(270) 1-1 paroh ort.-rom.

REGATUL ROMANIA

Judecătoria de ocol, secția cărții funduare, Orăștie.

Nr. 1149/1921 c. f.

Extras din edictul de licitație.

Secția cărții funduare în cauza ex-cuștorulă a creditorului executantului Michael Schemmel contra debitorului executat Albert Wagner, a ordonat licitație executorie pentru încasarea pretenziunii de 1800 Lei capital și acc. asupra nemiscătoarelor cuprinse în prof. fund. Nr. 1978 din Orăștie și cu Nr. ord. A 1 și top. 600 casa și curtea în estenziunea de 152 stângini suma de 800 lei.

Licitația vor ține-o la 22 Octomvrie 1921 orele 10 a. m. în sala cărții funduare din Orăștie Strada Gheorghe Bariștu Nr. 7. Nemiscătorul ce cade sub licitație nu se poate vinde cu un preț mai mic de două treimi a prețului de strigare.

Cei ce doresc să liciteze sunt obligați a depune ca vadiu la mâinile delegatului zece la sută din prețul de strigare în bani gata, sau în hârtii de valoare acceptabile conform legii pentru cauzi socotite în cursul stabilit în §-ul 42 al art. de lege LX. din 1881, sau a preda delegatului reversul despre depunerea a vadiului în depozit judecătoresc ce a subscris condițiunile de licitație §§-i 147.150.170 art. de lege LX. din 1881. §-ul 21 al art. de lege XXI. din 1908.

Acela care a făcut un ofertă mai mare ca prețul de strigare e obligat a completa vadiul până la procentele corespunzătoare sumei oferite. §. 25 XXI. 1908.

Orăștie, la 1 Iulie 1921.

Dr. Cadaria, m. p. judecător.

Pentru conformitate. (269) 1-1

N. Botta, cond. de cart. fund.

Cca 2 și jum. pământ

de vânzare în marginea orașului Orăștie. Informații în Strada Fabricii Nr. 8. (000) 1-3

De vânzare:

Una mașină sămănătoru „Drill”
 • rotativă „Bumpei” pentru bruci.
 • Ciur de treierat.
 • Ciur de vânturat.

2 colțarci.

Un plug de fier cu 2 brazde și unul cu 1 brazdă. Sârmă (drob) cu ghimpi pentru garduri.

Se pot vedea la castelul fost Fried, în Geoaglu-de-Jos. (275) 1-3

Ore de piano și cant

se dau de subscrise. — Informații în prăvălia Kaules, piața poliției.

Clara Pohludek-Fabini

(276) 1-1 în Orăștie.

Mărfuri pentru toamnă

La firma Vasile I. Vulcu în Sebeșul-Săsesc, au sosit pentru sezonul de toamnă:

Stoife de modă, pentru domni și dame; Stoife negre pentru haine de salon; — Asortiment bogat în articole țărănești: Postavuri și catifele pentru costume Selște-nești; Cărpe negre de Cașmir cu ciucuri de ibrășin; Barcheturi; Tesături; Chișoane în toate lăjșimile, 80-200 cm., și se desfac cu prețurile cele mai reduse!

Calfă de comert

pentru manufactură, eventual și coloniile, cu cunoștință de limba română și germană, află aplicare la firma:

VASILE I. VULCU

(277) 1-2 Sebeșul-Săsesc.

Se caută un Cantor

și conducător de cor la biserica gr.-cat. din Lupeni (jud. Hunedoara).

Retribuțiune: Locuință în natură, 3 odăi, cuină și cămară. Lumână electrică gratis. Acareturi economice și grădină.

2250 Lei anual din cassa bis. 400 litri cacuruz dela credincioși. Stolă anual cel puțin 1500 Lei.

Posiul să poate combina cu oficiul de învățător de stat. În acest caz, pe lângă salariul învățătoresc mai primește 1800 Lei ajutor dela comună, cărbuni și lemne de foc gratis, alimente cu preț redus din magazinaele societății miniere.

Altă combinație ar fi ca aplicat al soc. Miniere.

Informații dă

Nic. Zugravu,

(247) 2-2 protopop gr.-cat. Lupeni.

Motor de 8 H. P., de benzină

pe car de fier, în stare foarte bună, se află de vânzare cu preț convenabil. — Informații la foale. (273) 1-3

Mașină cilindrică pentru pantofari

în stare bună, se află de vânzare cu prețul de 1600 Lei.

Antonie Balomiri

(274) 1-2 măestru pantofar, Orăștie

Calfă de măcelar.

În măcelăria subscrisului se primește imediat o calfă harnică, sub condițiuni bune.

Nicolae Opincar,

3-3 (260) măcelar.

Orăștie, Jud. Hunedoara.

Pălării de dame!

Aduc la cunoștința stimatelelor dame din Orăștie și jur, că mi-au sosit cele mai nouă pălării de dame.

Înrarea prin curte, în casele Török (vis-a-vis de Tipografia Libertatea).

Primează prefaceri și le execută punctual. Prețuri favorabile.

(208) 2-3 Török Bălinț

Orăștie, Calea Mihai Viteazul.

Casă de vânzare

din mână liberă în Orăștie Strada Avram Iancu, Nr. 5. Constă din o prăvălie, 3 odăi, 1 bucătărie, cămară de beton, pivniță, în curte încă 2 odăi, 2 bucătării, încă o bucătărie de vară, cu cuștor și o odă, 4 magazii de lemn, șopru, fântână cu pompă.

În locul cel mai plăcut al orașului. — Informații în casă.

(254) 3-

Nr. 697/921

adm.

Publicare de licitație.

Subscrisa autoritate comunali prin aceasta face cunoscut, că din arindă moara comunali pe timp de 1 an începind cu 1 Nov. 1921 pe calea licitațiunii publice, care se va ține la 16 Octomvrie 1921 ora 10 a. m., în localul primăriei comunale Căstău.

Licitațiunea e verbală și cu oferte închise. — Prețul de strigare e 10.000 Lei (zece mii lei). Vadiu de 10% dela suma oferită.

Condițiunile de licitație se pot vedea zilnic în oarele de oficiu la primăria comunei Căstău.

Căstău, la 15 Sept. 1921.

Primăria comunali:

Sidneasă Teotescu
 secr. cercual. (207) 2-3 primar.

COMPACTORIE ROMÂNEASCĂ

În compactoria subscrisului se primesc spre executare tot felul de lucrări aparținătoare acestei brânșe, precum: Registre pentru bănci, în lux; Registre pentru birouri și secretariate; Scoarțe pentru biblioteci; Broșuri; Blocuri; Carnete; Cărți de școală; Casete (cutii); Noțițe; Rame pentru fotografii; Portmoneuri în pânză și piele pentru domni, precum și cărți vechi spre învoire, etc. etc.

Serviciu prompt! (000) 2- Prețuri moderate!

Primează și execută lucrări dela Tipografiile din alte orașe, cu prețuri avantajoase.

V. G. Simțion, compactor Orăștie jud. Hunedoara.